

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף לג

(המשך מהדף הקודם)

למדנו שישנה מחלוקת בשיעור האוכל תרומה להתחייב חומש - לדעת רבנן כזית, לדעת אבא שאול שווה פרוטה. רב פפא בתחילה ביאר את דעת אבא שאול שצריך שני תנאים גם כזית וגם שווה פרוטה. אך לאחר מכן חזר בו. הגמרא מוכיחה זאת:

דתניא וחסאה: המועל בהקדש בשוגג חייב קרבן, ובמזיד פטור, דבר זה נלמד מהפסוק 'וחסאה בשגגה' ולא במזיד. מדוע הוצרך הפסוק להשמיע זאת, והרי שאר מצוות שחייב עליהן כרת במזיד כגון חלב ודם, בשוגג חייב קרבן אבל במזיד פטור מלהביא קרבן – קל וחומר למעילה שאין בה כרת במזיד שפטורה מקרבן (אפילו שיש בה מיתה בידי שמים)? משיבה הברייתא למעילה יש חומרא שחייבים עליה מיתה בידי שמים במזיד, מה שאין כן חלב ודם (שחייב עליהם כרת).

דברי הברייתא סותרים; האם ישנה עדיפות לכרת, או למיתה ביד שמים? הגמרא מביאה שלושה תירוצים:

רב חייא בר אבין מתרץ: כוונת הברייתא חלב ודם חייבים עליהם רק באכילת כזית, אבל מעילה חייבים עליה אפילו בשווה פרוטה. ובגלל חומרא זו היינו סבורים שיתחייב קרבן גם במזיד קמ"ל הפסוק שלא.

תירוצו של רב חייא בר אבין מתבסס על דעת רבי הסובר שבמעילה יש מיתה בידי שמים. רבי לומד זאת מתרומה שחייבים על אכילתה מיתה בידי שמים.

מתקיף לה רב פפא: רבי לא חייב לסבור באכילת תרומה כרבנן בכזית (ואז נמצא שלמעילה הנלמדת מתרומה אין שום חומרא), אלא רבי סובר כאבא שאול בשווה פרוטה, ולכן מעילה חמורה שחייבים עליה בשווה פרוטה.

מכאן שרב פפא חזר בו, כי אם הוא סובר בתרומה שצריך גם כזית אין שום חומרא למעילה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מר בריה דרבינא מתרץ: שאר מצוות מתעסק פטור בהן. כגון התכוין לחתוך בשבת את הירק התלוש ובטעות חתך ירק מחובר – פטור. אבל מעילה חמורה משאר מצוות שהיא גם במתעסק, כגון התכוין לקחת גיזי צמר של חולין להתחמם בהם ובטעות לקח גיזים של עולה – מעל. (ובגלל חומרא זו היינו סבורים שיתחייב קרבן גם במזיד קמ"ל הפסוק שלא).

רב נחמן בר יצחק מתרץ: בדומה לתירוצו של מר בריה דרבינא, אלא שחולק עליו בהגדרת 'מתעסק'. לשיטתו המתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר - אינו מוגדר כמתעסק, מכיון שסוף כל סוף התכוין לחתוך. אלא 'מתעסק' הוא המתכוון להגביה את הירק התלוש מהקרקע, ובטעות חתך את המחובר - שבשאר מצוות (בשבת) פטור בהן, אבל במעילה חייב, כגון הושיט ידו לקחת כלי ובטעות סך ידו בשמן תרומה שמעל. (ובגלל חומרא זו היינו סבורים שיתחייב קרבן גם במזיד קמ"ל הפסוק שלא).

אמר מר: למדנו בדף הקודם מחלוקת רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי, האם תשלום התרומה לפי מידה או לפי דמים (נפקא מינה לאוכל תרומת חמץ בפסח שאין לה ערך כספי). כל זה בתרומה שאחרי שהופרשה החמיצה, אבל המפריש תרומה מחמץ בפסח אינה תרומה כלל.

תרומה טמאה: ראויה רק להסקה. ובכל אופן אם הפריש תרומה מטבל (=פרי שחייב בתרומה) טמא על טבל טהור - חלה התרומה.

שעת הכושר: התרומה הטמאה היתה ראויה לתרומה קודם שנטמאת, והיתה לה 'שעת הכושר' שהחילה עליה דין של חיוב תרומה. אבל בתרומת חמץ מדובר שהחמיצה התבואה במחובר לקרקע, ולא היתה לתרומה שעת הכושר (חיוב תרומה חל בשעת ה'דיגון' והאסיפה של התבואה לאחר הקצירה).

רב הונא בריה דרב יהושע: לדעתו אפילו כשהיתה שעת הכושר לתבואת החמץ (שהחמיצה בתלוש) אין בה חיוב תרומה. כי התרומה היא 'ראשית' מתוך שאר העיסה הנשארת המותרת לישראל, אבל חמץ שאסור לישראל אין בו שיריים שנשארים לאחר התרומה וממילא אין בו חיוב תרומה.

אוכל טמא שיש בו פחות משיעור כביצה אינו מטמא אחרים. אבל אוכל יכול לקבל טומאה בכל שהוא.

ענבים שנטמאו: לדעת רבי יוחנן - ענבים שנטמאו, דורכן (= להוציא את היין) פחות מכביצה כלומר שידרוך אותם מעט מעט כשבכל פעם לא יהיו ענבים בשיעור כביצה, וע"י כך היין היוצא מהן טהור אפילו לנסכים, משום שאוכל טמא שאין בו כביצה לא מטמא אחרים ונמצא שהיין הכנוס בתוך הענבים לא נטמא מחמתם.

משמע שרבי יוחנן סובר שהמשקים שבתוך הפירות 'מפקד פקידי', כלומר שהם נחשבים ככנוסים בתוך הפירות ולא כבלועים בתוכם וכחלק מהם, ולכן אם נטמאו הענבים לא נטמאו המשקין שבתוכם, ורק כאשר הוא סוחט אותם והמשקים נוגעים בענבים אז המשקים יכולים לקבל טומאה מחמת נגיעתם בענבים, אבל כשהוא סוחט אותם הרי אין בענבים שיעור 'כביצה' (שהרי הוא דרך בפחות מ'כביצה') ולכן אין הם מטמאים את המשקים. (הטעם שהמשקים לא נטמאים מחמת שכשהם כנוסים בתוך הענבים הם נוגעים בהם, לפי שהמשקים הכנוסים אין להם לא תורת אוכל ולא תורת משקה, ורק אם הם נחשבים כבלועים בתוך הענבים הם נטמאים, משום שהם חלק מהפרי).

קושיא: הרי גם הוא ידרוך ענבים בדיוק כשיעור 'ביצה' היין היוצא מהם לא יקבל טומאה, כפי שלמדנו במשנה במס' טהרות - אדם שנטמא ממת שסחט זיתים וענבים בשיעור מדויק של 'ביצה', המשקים טהורים, לפי שכשיצאו מהם המשקים כבר נפחת מהם שיעור 'כביצה' ואין הם מטמאים אחרים. (במס' טהרות מבואר שהאדם הטמא לא נוגע במשקה, וכן הוא סוחטם ע"י 'פשוטי כלי עץ' שאינם מקבלים טומאה).

תירוץ: במס' טהרות מדובר שהוא כבר סחט בשיעור מדויק של 'ביצה', אבל רבי יוחנן עוסק באדם שבא לשאול איך יוכל לדרוך ענבים טמאים בלי לטמא את היין, ולו אנחנו מורים שידרוך פחות מכביצה גזירה שמא יבוא לדרוך אפילו מעט יותר מכביצה והיין יטמא.

רב חסדא חולק על רבי יוחנן - ולדעתו 'טומאה שבהן להיכן הלכה?' משמע שרב חסדא סובר שהמשקים שבתוך הפירות 'מיבלע בליע', כלומר בלועים בתוך הפרי ומחוברים לו והם נחשבים כחלק מהפרי, ולכן כשנטמאו הענבים נטמאו אף המשקים שבתוכם.

קושיא על רב חסדא: והרי מהמשנה הנ"ל במס' טהרות מוכח שהמשקים נחשבים ככנוסים בתוך הפרי (כשיטת רבי יוחנן הנ"ל), שאם לא כן מדוע אם הוא סחט זיתים וענבים פחות משיעור 'ביצה' המשקים טהורים? והרי הם כבר נטמאו עוד בהיותם בתוך הזיתים והענבים (= כשנגע האדם הטמא בזיתים ובענבים).

רב חסדא מתרץ: מדובר בענבים שלא הוכשרו לקבל טומאה (= אוכל אינו יכול לקבל טומאה עד שיבואו עליו אחד משבעה משקים), ולכן הם לא נטמאו מחמת שהטמא נגע בהם, ורק כאשר הוא סוחט אותם אז היין היוצא מהם מכשיר אותם לקבל טומאה, אבל אז כבר אין בהם שיעור 'ביצה' ואין הם מטמאים את היין.

רב חסדא מוכיח זאת: למדנו לעיל (לב): - 'הא למה זה דומה? לתרומת תותים וענבים שנטמאה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה' (= שאמנם תרומה טמאה מותרת בהנאה אבל תותים וענבים אינם ראויים להסקה לפי שהם כמים), ואם תאמר שהמשקים רק נחשבים ככנוסים בתוך הפרי א"כ מדוע 'אין לו בה היתר אכילה'? והרי הוא יכול לסוחטם פחות מכביצה ואז המשקה היוצא מהם טהור, וא"כ נמצא שיש לו בה היתר אכילה! אלא בהכרח שהמשקים נחשבים כבלועים והם כבר נטמאו.

רבא דוחה את הראייה: הטעם ש'אין לו בה היתר אכילה' הוא משום גזירה שמא הוא יבוא לידי תקלה (= שמא יבוא לאוכלן כשהוא דורכן).

מדליקים בפת ובשמן של תרומה טמאה ולא חוששים לתקלה (= שהרי הוא לא מדליק את הכל בבת אחת, ובכל זאת אין אנו חוששים שמא במשך הזמן הוא יבוא לאוכלן), והטעם הוא - שאת הפת הוא זורק לבין עצי ההסקה והיא נמאסת בכך, ואת השמן הוא מניח בכלי מאוס.